

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 22 lutego 2016 roku – nr (...) – Zakład Ubezpieczeń Społecznych

I Oddział w Ł. stwierdził, że W. D. podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, tj. emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresie od 4 września 2012 roku do 30 czerwca 2013 roku jako zleceniobiorca u płatnika składek Teatr Wielki w Ł. i ustalił miesięczną podstawę wymiaru składek z tego tytułu na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i na ubezpieczenie zdrowotne. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że w ramach kontroli prawidłowości i rzetelności obliczania składek, do których pobierania zobowiązany jest ZUS przez płatnika składek Teatr Wielki w Ł., ustalił, że płatnik w okresie od 1 stycznia 2013 roku do 31 grudnia 2013 roku zawierał umowy zlecenia, którym nadawał nazwę umów o dzieło. Przedmiotem umowy zawartej z W. D. było przygotowanie oraz osobiste wykonanie zadania artystycznego, którym będzie udział w próbach i w występach w charakterze muzyka orkiestry w przedstawieniach. Organ rentowy uznał, że skoro umowa dot. wykonania zadania artystycznego, to czynności nią objęte są wykonywane w wyniku i w celu realizacji zamówienia przez płatnika. Prace te, są zdaniem ZUS wykonywane w imieniu i na rzecz płatnika składek, a w tej sytuacji nie można uznać, że ubezpieczony ponosi odpowiedzialność za istnienie wad fizycznych dzieła, w związku z czym umowy te nie mają charakteru umów o dzieło. Zawarte przez płatnika składek umowy o dzieło mają charakter umów zlecenia, gdyż są one nakierowane na podjęcie działań i dokonywanie określonych czynności przez osobę je realizującą. Czynności mają charakter powtarzający się i zostały ustalone przez zamawiającego. ZUS uznał, że elementem dodatkowym świadczącym o zawarciu umowy o dzieło jest cykliczność zawierania umów na takie same czynności z tymi samymi wykonawcami, co stanowi argument za współpracą stron polegającą na świadczeniu stałej usługi. Ponadto dla umów o dzieło charakterystyczna jest swoboda wykonawcy co do miejsca i czasu wykonania dzieła, a W. D. wykonywał usługę w ściśle określonych miejscach.

/decyzja – k. 2 – 5 – akt rentowych/

Decyzją z dnia 22 lutego 2016 roku – nr (...) – Zakład Ubezpieczeń Społecznych

I Oddział w Ł. stwierdził, że Z. G. podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, tj. emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresie od 21 sierpnia 2012 roku do 30 czerwca 2013 roku jako zleceniobiorca u płatnika składek Teatr Wielki w Ł. i ustalił miesięczną podstawę wymiaru składek z tego tytułu na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i na ubezpieczenie zdrowotne. Uzasadnienie tej decyzji wraz ze wskazaniem przedmiotu zawartej umowy było analogiczne do uzasadnienia zawartego w decyzji z dnia 22 lutego 2016 roku – nr (...).

/decyzja – k. 2 – 5 – akt rentowych w załączonych aktach VIII U 854/16/

Decyzją z dnia 22 lutego 2016 roku – nr (...) – Zakład Ubezpieczeń Społecznych

I Oddział w Ł. stwierdził, że K. G. podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, tj. emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresie od 21 sierpnia 2012 roku do 31 grudnia 2012 roku jako zleceniobiorca u płatnika składek Teatr Wielki w Ł. i ustalił miesięczną podstawę wymiaru składek z tego tytułu na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i na ubezpieczenie zdrowotne. Organ rentowy wskazał, że ubezpieczona zawarła z teatrem umowę zlecenia, której nadano nazwę umowa o dzieło i której przedmiotem było przygotowanie oraz osobiste wykonanie zadania artystycznego, którym będzie udział w próbach i w występach w charakterze solistki śpiewaczki w przedstawieniach. Uzasadnienie tej decyzji było dalej analogiczne do uzasadnienia zawartego w decyzji z dnia 22 lutego 2016 roku – nr (...).

/decyzja – k. 2 – 5 – akt rentowych w załączonych aktach VIII U 855/16/

Decyzją z dnia 22 lutego 2016 roku – nr (...) – Zakład Ubezpieczeń Społecznych

I Oddział w Ł. stwierdził, że S. M. podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, tj. emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresie od 27 marca 2013 roku do 30 czerwca 2013 roku jako zleceniobiorca u płatnika składek Teatr Wielki w Ł.

i ustalił miesięczną podstawę wymiaru składek z tego tytułu na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i na ubezpieczenie zdrowotne. Organ rentowy wskazał, że ubezpieczona zawarła z teatrem umowę zlecenia, której nadano nazwę umowa o dzieło i której przedmiotem było przygotowanie oraz osobiste wykonanie zadania artystycznego, którym będzie udział w próbach i w występach w charakterze aktorki w przedstawieniach. Uzasadnienie tej decyzji było dalej analogiczne do uzasadnienia zawartego w decyzji z dnia 22 lutego 2016 roku – nr (...).

/decyzja – k. 2 – 5 – akt rentowych w załączonych aktach VIII U 860/16/

Odwołania od ww. decyzji złożył płatnik składek - Teatr Wielki w Ł., wnosząc o ich zmianę poprzez ustalenie, że W. D., Z. G., K. H.

– G. oraz S. M. nie podlegają w spornych okresach objętych zaskarżonymi decyzjami obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako jego zleceniobiorcy. Odwołujący się podniósł, że przedmiotem zawartych z wymienionymi osobami umów o dzieło są wykonania artystyczne. Rezultat świadczeń tych artystów ma charakter niestandardowy, niepowtarzalny, wypełniający kryteria indywidualnego dzieła artystycznego, a wykonanie występów artystycznych to rodzaj niematerialnego dzieła. Płatnik podniósł również, że zgodnym zamiarem stron było zawarcie umowy, której rezultatem będzie stworzenie określonego rodzaju artystycznego wykonania przez artystę, natomiast celem umowy było uzyskanie skonkretyzowanego rezultatu w postaci występu scenicznego określonego artysty (artystycznego wykonania), wykonanego według wcześniej ustalonych przez Teatr założeń realizatorskich. Przedmiot umów został wykonany poprzez osiągnięcie określonego, z góry założonego rezultatu, jakim było nie samo podjęcie

i wykonywanie określonych czynności, lecz oznaczony w umowie ich wynik odpowiednio

w postaci wystawienia widowiska, składającego się z poszczególnych artystycznych wykonań, odpowiadającego pewnym z góry ustalonym warunkom i założeniom. W ramach zawartych umów artyści, których dotyczy niniejsze postępowanie, mieli wykonać z góry i ściśle określone zadania artystyczne polegające na wykonaniu partii muzycznych w konkretnym spektaklu wskazanym w umowie za pomocą tytułu. Miejscem realizacji umowy była prywatna pracownia artystyczna wykonawcy, w której wykonywał pracę indywidualną nad artystycznym wyrazem wykonywanej partii spektaklu, pokoje pracy artystów oraz scena Teatru Wielkiego w Ł.. Płatnik podniósł, że nie jest przy tym niczym specyficznym, że wykonawca wykonuje dzieło w siedzibie zamawiającego. Każdy pojedynczy występ artystyczny stanowi zdaniem płatnika indywidualne wykonanie artystyczne, które dodatkowo wraz z innymi wykonaniami może składać się na całe widowisko sceniczne. Poszczególne występy sceniczne mają charakter jednorazowy i niepowtarzalny w szczególnym sensie, zaś każde kolejne artystyczne wykonanie tej samej partii artystycznej nawet przez tego samego artystę w sposób zauważalny dla odbiorcy będzie różniło się od poprzednich wykonań. Dzieło zamawiane przez Teatr każdorazowo, w zależności od rodzaju dzieła, musiało odpowiadać osobistym wymaganiom co do elementów obiektywnych, takich jak: jakość wykonania i prezentowane przez artystę umiejętności artystyczne, jak również elementów subiektywnych, takich jak: indywidualny i właściwy dla każdego artysty artystyczny wyraz, interpretacja utworu czy ekspresja sceniczna. Warunkiem uzyskania oczekiwanego przez Teatr rezultatu miał być rodzaj szczególnych umiejętności, które posiada artysta, przy czym oczekiwany przez Teatr rezultat występu scenicznego w pewnym stopniu opiera się na wiedzy zdobytej przez artystę w toku jego edukacji, jednakże przede wszystkim zależy od szczególnych i w dużej mierze subiektywnie weryfikowalnych umiejętności i właściwości artysty, takich jak np. ekspresja sceniczna, siła wyrazu, talent, kreatywność wizji artystycznych, umiejętności interpretacyjne. Płatnik podniósł, że każdy artysta musi posiadać określone obiektywnie weryfikowalne umiejętności. Odbiór dzieła miał następować każdorazowo poprzez raport inspicjenta, który stwierdzał wykonanie dzieła przez poszczególnych artystów, jak również poprzez opisy sporządzane przez pracowników merytorycznych Teatru, którzy przed zapłatą wynagrodzenia artyście każdorazowo potwierdzają merytoryczną zgodność wykonanego dzieła i osiągniętego rezultatu z treścią zawartej umowy. Płatnik zastrzegł również, że potencjalna możliwość występowania wad fizycznych dzieła nie jest jego cechą definicyjną, a sam kodeks cywilny, w tym np. art. 636 i nast. absolutnie nie uzasadnia takiego twierdzenia.

/odwołania: k. 2 - 7; k. 2 - 7 załączonych akt VIII U 854/16; k. 2 - 7 załączonych akt VIII U 855/16; k. 2 - 7 załączonych akt VIII U 860/16/

W odpowiedzi na odwołania organ rentowy podtrzymał argumentację przedstawioną w zaskarżonych decyzjach i wniósł o oddalenie odwołań.

/odpowiedzi na odwołania: k. 13 - 15; k. 12 - 14 załączonych akt VIII U 854/16; k. 13 - 15 załączonych akt VIII U 855/16; k. 13 - 15 załączonych akt VIII U 860/16/

Postanowieniami z dnia 7 listopada 2016 roku Sąd na podstawie art. 219 k.p.c. połączył sprawy o sygn. akt VIII U 854/16, VIII U 855/16, VIII U 860/16 ze sprawą o sygn. akt VIII U 852/16 do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

/postanowienia - k. 19 załączonych akt VIII U 854/16; k. 24 załączonych akt VIII U 855/16; k. 20 załączonych akt VIII U 860/16/

W toku postępowania ubezpieczeni przyłączyli się do stanowiska płatnika składek. Pełnomocnik płatnika poparł odwołanie, a pełnomocnik ZUS wniósł o jego oddalenie. Pełnomocnik płatnika wniósł o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według stawek obowiązujących dla spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych.

/e-protokół z dnia 7 listopada 2016 roku – oświadczenia ubezpieczonych, pełnomocnika wnioskodawcy, pełnomocnika ZUS - 00:02:57 - 00:06:10; 01:17:22 - 01:22:13 - płyta
- k. 78/

Sąd Okręgowy w Łodzi ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 3 września 2012 roku W. D. zawarł z Teatrem Wielkim w Ł. umowę o dzieło, na mocy której zobowiązał się wykonać dzieło polegające na przygotowaniu oraz osobistym wykonywaniu zadania artystycznego, którym będzie udział w próbach i występach w charakterze muzyka orkiestry w wymienionych w umowie przedstawieniach w terminach wyznaczonych przez Dyrektora Teatru, rozliczanych na podstawie raportów inspektora orkiestry. Dzieło miało być zgodnie z umową wykonane w okresie od 4 września 2012 roku do 30 czerwca 2013 roku. Zgodnie z § 2 umowy w celu wykonania zadania artystycznego wykonawca zobowiązał się do uwzględnienia i stosowania się do wszelkich uwag i zaleceń teatru, w tym reżysera, dyrygenta oraz innych osób wskazanych przez teatr, związanych z przygotowaniem spektaklu i pracą nad jego wyrazem artystycznym oraz wykonaniem wyznaczonej partii w występie, na najwyższym poziomie artystycznym. Wykonawca oświadczył, że znane mu są zasady wykonywania zadań powierzonych przez teatr i zobowiązał się do ich przestrzegania. Jak zaś stanowił § 7 pkt 1 umowy w przypadku niewykonania umowy przez wykonawcę, wykonawca był zobowiązany do zapłacenia teatrowi każdorazowo kary umownej w wysokości 50 % umówionego wynagrodzenia w terminie do 30 dni od dnia naruszenia postanowień umowy. W § 5 umowy ustalono wysokość wynagrodzenia wykonawcy za wykonanie dzieła i za przeniesienie na Teatr praw pokrewnych, określając je w innych wysokościach za udział w każdym występie i udział w każdej próbie.

/umowa - k. 6 - 6 verte akt rentowych /

Z. G. zawarł z Teatrem Wielkim w Ł. w dniu 21 sierpnia 2012 roku umowę o dzieło, na mocy której zobowiązał się wykonać dzieło polegające na przygotowaniu oraz osobistym wykonywaniu zadania artystycznego, którym będzie udział w próbach i występach w charakterze muzyka orkiestry w wymienionych w umowie przedstawieniach w terminach wyznaczonych przez Dyrektora Teatru, rozliczanych na podstawie raportów inspektora orkiestry. Dzieło miało być zgodnie z umową wykonane w okresie od 21 sierpnia 2012 roku do 30 czerwca 2013 roku. Pozostałe zapisy umowy były analogiczne jak w umowie zawartej z W. D..

/umowa - k. 6 - 6 verte akt rentowych w załączonych aktach VIII U 854/16/

K. G. zawarła z Teatrem Wielkim w Ł. w dniu

20 sierpnia 2012 roku umowę o dzieło, na mocy której zobowiązała się wykonać dzieło polegające na przygotowaniu oraz osobistym wykonywaniu zadania artystycznego, którym będzie udział w próbach i występach w charakterze solistki śpiewaczki w przedstawieniu: (...) w terminach wyznaczonych przez Dyrektora Teatru, rozliczanych na podstawie raportów inspektora orkiestry. Dzieło miało być zgodnie z umową wykonane w okresie od 21 sierpnia 2012 roku do 31 grudnia 2012 roku. Pozostałe zapisy umowy były analogiczne, jak w umowie zawartej z W. D..

/umowa - k. 6 - 6 verte akt rentowych w załączonych aktach VIII U 855/16/

S. M. zawarła z Teatrem Wielkim w Ł. w dniu 27 marca 2013 roku umowę o dzieło, na mocy której zobowiązała się wykonać dzieło polegające na przygotowaniu oraz osobistym wykonywaniu zadania artystycznego, którym będzie udział w próbach i występach w charakterze aktorki w przedstawieniu: „My fair lady” w terminach wyznaczonych przez Dyrektora Teatru, rozliczanych na podstawie raportów inspektora orkiestry. Dzieło miało być zgodnie z umową wykonane w okresie od 27 marca 2013 roku do 30 czerwca 2013 roku. Pozostałe zapisy umowy były analogiczne jak w umowie zawartej z W. D..

/umowa - k. 9 - 9 verte akt rentowych w załączonych aktach VIII U 860/16/

Z. G. i W. D. byli wcześniej zatrudnieni w Teatrze Wielkim w Ł. na stanowisku muzyków na podstawie umowy o pracę. Na podstawie umowy o dzieło wykonywali partie instrumentu jako muzycy. W ramach przedmiotowych umów ubezpieczeni brali udział w próbach i występach w konkretnych przedstawieniach wymienionych w umowie. Umowy o dzieło zawierane były na sezon artystyczny, który zaczynał się we wrześniu każdego roku i kończył w czerwcu następnego roku. Z. G. i W. D. byli wynagradzani za udział w próbach i przedstawieniach.

/zeznania ubezpieczonego Z. G.: e-protokół z dnia 7 listopada 2016 roku - 00:23:29 - 00:23:48 w zw. z 00:06:10 - 00:09:54 - płyta - k. 78; zeznania ubezpieczonego W. D. - e-protokół z dnia 7 listopada 2016 roku - 01:17:22 - 01:17:35 w zw. z 00:42:43 - 00:48:49 - płyta - k. 78/

S. M. była zatrudniona w Teatrze Wielki w Ł. na stanowisku solistki - śpiewaczki na podstawie umowy o pracę do 2012 roku. Po przejściu na emeryturę ubezpieczona współpracuje z teatrem na podstawie umów o dzieło. Umowy zawierane są na określony spektakl i na wykonanie określonej w nim roli. S. M. przygotowując się do spektaklu - musi rozćwiczyć głos, być w najwyższej formie wokalne, dobrej kondycji psychicznej i fizycznej. Do prób przygotowuje się sama. Próby odbywają się z udziałem wszystkich artystów.

/zeznania ubezpieczonej S. M. - e-protokół z dnia 7 listopada 2016 roku 01:17:05 - 01:17:22 w zw. z 00:25:05 - 00:28:38 - płyta - k. 78/

S. M. jest wynagradzana za udział w próbach i przedstawieniach, nie w każdym miesiącu uczestniczy w tych próbach i przedstawieniach.

/zeznania ubezpieczonej S. M. - e-protokół z dnia 7 listopada 2016 roku - 01:17:05 - 01:17:22 w zw. z 00:28:46 - 00:30:00 - płyta - k. 78/

Przed spektaklem jest próba koordynująca. W danej sztuce 2 - 3 solistki przygotowują daną rolę. Wynika to nie tylko z kwestii zastępstwa, ale też z tego powodu, że czasami okazuje się przed spektaklem, że dana osoba nie jest w takiej dyspozycji głosowej, jaka jest od niej oczekiwana.

/zeznania ubezpieczonej S. M. - e-protokół z dnia 7 listopada 2016 roku - 01:17:05 - 01:17:22 w zw. z 00:30:10 - 00:33:10 - płyta - k. 78/

S. M. była zobowiązana do zaprezentowania najwyższej formy artystycznej, na jaką ją stać. Od jakości wykonania zależało, czy będzie nadal obsadzana.

/zeznania ubezpieczonej S. M. - e-protokół z dnia 7 listopada 2016 roku

- 01:17:05 - 01:17:22 w zw. z 00:33:40 - 00:36:22 - płyta - k. 78/

Organizator pracy artystycznej w Teatrze Wielkim w Ł. ustala plany pracy dla zespołów artystycznych, kompletuje obsadę, zabezpiecza spektakle pod kątem umów. Teatr zawiera umowy o dzieło z artystami, z różnymi grupami artystycznymi. Takie umowy

o dzieło są zawierane nie tylko z osobami na emeryturze, ale także z osobami, które nie są zatrudnione na podstawie umowy o pracę w teatrze. W przypadku osób zaangażowanych

w Teatrze Wielkim w Ł. na podstawie umowy o dzieło ich zakres obowiązków jest węższy niż przy umowach o pracę, inny jest też sposób zaangażowania. Umowy o dzieło mają na celu zapewnienie kompletnej obsady artystycznej do spektaklu. Nie ma reguły, czy są one zawierane na dany sezon, czy na dane przedstawienie. Dyrekcja oczekuje, wybierając daną obsadę do przedstawienia, konkretnego wykonania, dlatego sytuacja, w której dana osoba nie może wystąpić w przedstawieniu jest dla teatru niekomfortowa. Jest możliwość zastąpienia takiej osoby, ale ma to wpływ na poziom artystyczny spektaklu, ponieważ każdy artysta reprezentuje inny poziom wykonawstwa i ma różne możliwości. Nie każdy artysta jest dobry do danej partii, wynika to z rodzaju głosu, predyspozycji, wieku. Przy umowach o dzieło Teatr określa stawkę udziału w spektaklach i za udział w próbach. Czasami jest to wynagrodzenie zryczałtowane za pełne przygotowanie partii i udział w spektaklu. Udział każdego artysty jest odnotowywany w raportach, te raporty są podstawą wypłaty wynagrodzenia. Gdy artysta nie bierze udziału w przedstawieniu nie otrzymuje wynagrodzenia, może też mieć nałożoną karę umowną. W przypadku pracownika etatowego jego praca jest związana z pracą całego zespołu, czyli z planem pracy.

/zeznania świadka R. D. - e-protokół z dnia 7 listopada 2016 roku 00:52:45-01:03:56 - płyta - k. 78/

Celem końcowym umowy o dzieło jest spektakl. Cel ten jest znany artystom. Próba jest procesem przygotowawczym do spektaklu. Określone są pewne ramy wykonawstwa dzieła, do których artyści muszą dążyć. Każdy solista jest indywidualną jednostką, wykonuje daną rolę inaczej niż inni. Może dojść do takiej sytuacji, że obsadzenie danej roli określoną solistką, a później inną, o takim samym głosie, powoduje, że ten spektakl jest inaczej odbierany. Spektakl nawet z udziałem tej samej osoby nigdy nie będzie taki sam. Po każdym spektaklu są wykonywane raporty. W tych raportach jest dokonywana ocena pracy każdego artysty. Te spektakle są rejestrowane, można ocenić, czy danego artystę można zaprosić do dalszej współpracy, czy też nie. Oceniane są informacje zawarte w raportach. Spektakl ocenia również widownia. Wysokość wynagrodzenia zależna jest od liczby odbytych prób i spektakli. Przy umowach o dzieło przewidziane są też kary umowne.

/zeznania świadka R. D. - e-protokół z dnia 7 listopada 2016 roku 01:03:56 - 01:15:13 - płyta - k. 78/

Sąd ustalił stan faktyczny na podstawie powołanych dowodów w postaci zeznań ubezpieczonych: Z. G., W. D. i S. M., a także świadka R. D., który jako organizator pracy artystycznej w Teatrze Wielkim

w Ł. ma wiedzę na temat charakteru czynności wykonywanych przez ubezpieczonych w ramach umów o dzieło, będących przedmiotem niniejszego postępowania.

Zeznania ubezpieczonych oraz świadka uzupełniały się wzajemnie tworząc spójny i wiarygodny obraz specyfiki funkcjonowania Teatru Wielkiego w Ł. w zakresie współpracy z artystami, tworzenia obsady spektakli, charakteru obowiązków artystów i zasad, którymi kieruje się dyrekcja teatru przy wyborze muzyków, śpiewaków i aktorów oraz reguł wynagradzania artystów współpracujących z teatrem.

Zgromadzonemu w sprawie materiałowi dowodowemu nie można było zatem odmówić wiarygodności. Ich wartości dowodowej nie kwestionował również organ rentowy. Istotą sporu była w istocie ocena prawna umów zawieranych przez Teatr Wielki w Ł. ze Z. G., W. D., S. M. i K. H.

– G.. ZUS podnosił bowiem, że sporne umowy są umowami zlecenia, w związku z czym wymienieni artyści podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, tj. emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu jako zleceniobiorcy teatru.

Sąd z uwagi na niestawiennictwo prawidłowo wezwanej ubezpieczonej K. G. na rozprawie w dniu 7 listopada 2016 roku nie przeprowadził dowodu z jej zeznań. Uznał jednak, że zgromadzony materiał dowodowy w sprawie pozwala na pominięcie tego dowodu, ponieważ zeznania pozostałych ubezpieczonych oraz świadka R. D. wyczerpująco wyjaśniły wszystkie okoliczności sporne w niniejszej sprawie i pozwoliły na dokonanie istotnych ustaleń dotyczących charakteru wszystkich umów o dzieło zawieranych przez Teatr Wielki w Ł. z artystami.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

Odwołania wniesione od zaskarżonych decyzji są zasadne i jako takie podlegają uwzględnieniu.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 4 i art. 12 ust. 1 w zw. z art. 13 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (t. j. Dz. U. z 2016 roku, poz. 963 ze zm.) obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu podlegają osoby wykonujące pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia. Osoby te podlegają obowiązkowo wymienionym ubezpieczeniom od dnia oznaczonego w umowie jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia umowy.

W myśl art. 9 ust. 4a ustawy systemowej osoby wykonujące pracę na podstawie umowy zlecenie mające ustalone prawo do emerytury lub renty podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, jeżeli równocześnie nie pozostają w stosunku pracy, z zastrzeżeniem ust. 2c i 4b.

W świetle art. 18. ust. 1 cytowanej ustawy podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych wymienionych w art. 6 ust. 1 pkt 1-3 i pkt 18a stanowi przychód, o którym mowa w art. 4 pkt 9 i 10, z zastrzeżeniem ust. 1a i 2, ust. 4 pkt 5 i ust. 12. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe zleceniobiorców ustala się zgodnie z ust. 1, jeżeli w umowie agencyjnej lub umowie zlecenia albo w innej umowie o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, określono odpłatność za jej wykonywanie kwotowo, w kwotowej stawce godzinowej lub akordowej albo prowizyjnie (ust. 3).

Stosownie do treści art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe i wypadkowe stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, z zastrzeżeniem ust. 2 i ust. 3.

Na podstawie zaś art. 66 ust. 1 pkt. 1e Ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych z dnia 27 sierpnia 2004 r. (t. j. Dz. U. z 2016 roku, poz. 1793) obowiązującej od dnia 1 października 2004 r. osoby spełniające warunki do objęcia ubezpieczeniami społecznymi, które są osobami wykonującymi pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, podlegają obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego.

Stosownie do art. 36 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych każda osoba objęta obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowym podlega zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych.

Obowiązkiem płatnika składek – z mocy art. 46 ust. 1 i art. 47 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych – jest obliczanie, rozliczanie i opłacanie należnych składek za każdy miesiąc kalendarzowy oraz przesyłanie w wyznaczonym terminie deklaracji rozliczeniowej, imiennych raportów miesięcznych oraz opłacanie składek za dany miesiąc.

W rozpoznawanej sprawie spór dotyczył kwalifikacji prawnej umów nazwanych „umową o dzieło”, jakie płatnik Teatr Wielki w Ł. zawarł ze Z. G., W. D., S. M. i K. G.. Kwestią sporną było, czy strony istotnie zawarły umowy o dzieło nierodzące obowiązku ubezpieczenia społecznego, czy też zawarły umowę zlecenia, która stanowi tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych.

Na wstępie wskazać należy, że umowa zlecenia i umowa o dzieło to podstawowe kontrakty usługowe, konkurencyjne w stosunku do umowy o pracę.

Pamiętać należy, że ocena charakteru umowy zależy nie od jej nazwy, ale od rzeczywistej treści oraz celu i zgodnego zamiaru stron /art. 65 § 2 k.c./ (tak też SN w wyroku z dnia 25 listopada 2010 roku, w sprawie o sygn. akt I CSK 703/09, LEX nr 724984; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 25 czerwca 2013 r. sygn. III AUa 13/13, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 marca 2013 r. sygn. III CSK 216/12).

Prawidłowe ustalenie, czy dana umowa jest umową o dzieło czy też umową zlecenia, wymaga określenia na podstawie jej treści istoty obowiązków umownych, jakie jedna ze stron przyjmuje do wykonania.

Zgodnie z art. 627 k.c. przez umowę o dzieło przyjmujący zamówienie zobowiązuje się do wykonania oznaczonego dzieła, a zamawiający do zapłaty wynagrodzenia. Przedmiotem tej umowy jest zatem zobowiązanie do wykonania określonego dzieła, a umowa ta jest umową rezultatu.

Z kolei art. 734 § 1 k.c. stanowi, że przez umowę zlecenia przyjmujący zlecenie zobowiązuje się do dokonania określonej czynności prawnej dla dającego zlecenie. Przedmiotem tej umowy jest dokonanie określonej czynności faktycznej, która nie musi prowadzić do osiągnięcia indywidualnie oznaczonego rezultatu. Chodzi tu zatem o umowy zobowiązujące do dokonania jednej lub wielu czynności faktycznych (także stałego ich dokonywania). Jest to w przeciwieństwie do umowy o dzieło umowa starannego działania.

W myśl art. 738 § 1 k.c. przyjmujący zlecenie może powierzyć wykonanie zlecenia osobie trzeciej tylko wtedy, gdy to wynika z umowy lub ze zwyczaju albo gdy jest do tego zmuszony przez okoliczności. W wypadku takim obowiązany jest zawiadomić niezwłocznie dającego zlecenie o osobie i o miejscu zamieszkania swego zastępcy, a w razie zawiadomienia odpowiedzialny jest tylko za brak należytej staranności w wyborze zastępcy.

Nie ulega wątpliwości, że przepisy o zleceniu nie mają zastosowania do czynności będących przedmiotem umowy o dzieło, bowiem wykonanie dzieła, zgodnie z prezentowanym w doktrynie poglądem, nie mieści się w pojęciu usługi w rozumieniu art. 750 k.c.

W odróżnieniu od umowy zlecenia, umowa o dzieło wymaga, aby starania przyjmującego zamówienie doprowadziły w przyszłości do konkretnego, indywidualnie oznaczonego rezultatu. Tymczasem umowa zlecenia takiego rezultatu - jako koniecznego do osiągnięcia - nie akcentuje. Elementem wyróżniającym dla umowy zlecenia nie jest zatem wynik, lecz starania podejmowane w celu osiągnięcia tego wyniku (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z 21 grudnia 1993 r. sygn. III AUr 357/93, opubl: Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych rok 1994, Nr 6, poz. 49, str. 63; wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 26 stycznia 2006 r. sygn. III AUa 1700/05, opubl: Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych rok 2008, Nr 3, poz. 5, str. 55; wyrok Sądu Najwyższego z 13 marca 1967 r. sygn. I CR 500/66; opubl: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna, Pracy i (...) rok 1968, Nr 1, poz. 5).

Dokonując kwalifikacji konkretnej umowy należy w pierwszej kolejności badać, czy świadczenie będące przedmiotem zobowiązania ma cechy dzieła. Dzieło stanowi zawsze zjawisko przyszłe, jest czymś, co w chwili zawarcia umowy nie istnieje, lecz ma dopiero powstać w jakiejś określonej przyszłości. Rezultat, na jaki umawiają się strony, musi być z góry określony i może przyjmować zarówno postać materialną jak i niematerialną. Cechą konstytutywną umowy o dzieło jest, aby rezultat ten był obiektywnie osiągalny

i w konkretnych warunkach pewny.

W umowie o dzieło chodzi zawsze o osiągnięcie umówionego rezultatu, niezależnie od rodzaju i intensywności świadczonej w tym celu pracy i staranności. Tymczasem umowa o świadczenie usług jest umową starannego działania, jej celem jest wykonywanie określonych czynności, które nie muszą zmierzać do osiągnięcia rezultatu.

Kolejną cechą umowy o dzieło jest brak stosunku zależności lub podporządkowania pomiędzy zamawiającym a przyjmującym zamówienie. Sposób wykonania dzieła pozostawiony jest w zasadzie swobodnemu uznaniu przyjmującego zamówienie. Ważne jest, aby dzieło miało przymioty ustalone w umowie lub wynikające z charakteru danego dzieła. Przyjmujący zamówienie nie ma także, co do zasady, obowiązku osobistego wykonania dzieła, chyba że wynika to z umowy lub charakteru dzieła (np. dzieło artystyczne). Ryzyko nieosiągnięcia rezultatu zawsze obciąża przyjmującego zamówienie. Przy czym odpowiedzialność przyjmującego zamówienie w wypadku nieosiągnięcia celu umowy jest odpowiedzialnością za nieosiągnięcie określonego rezultatu, a nie za brak należytej staranności.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, przyznać należy racje płatnikowi składek - Teatrowi Wielkiemu w Ł., że sporne umowy istotnie stanowią umowę o dzieło i taka była rzeczywista wola ich stron.

Przedmiotem zawieranych z artystami umów o dzieło było przygotowanie oraz osobiste wykonywaniu zadania artystycznego, którym był udział w próbach i w występach w charakterze muzyka orkiestry, solistki śpiewaczki albo aktorki w wymienionych w umowie przedstawieniach w terminach wyznaczonych przez Dyrektora Teatru, rozliczanych na podstawie raportów inspektora orkiestry.

Podkreślić należy w tym miejscu, że istotą umowy o dzieło jest osiągnięcie określonego, zindywidualizowanego rezultatu, który może mieć postać materialną i niematerialną. Rozróżnienie to ma szczególne znaczenie w kontekście tzw. umów o dzieło autorskie, które są wypadkową regulacji kodeksowej i prawa autorskiego. Rezultaty materialne mogą zostać uchwycone w materialnym przedmiocie, ale nie musi się tak stać. Taki charakter ma utwór.

W art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 666) wskazano, że przedmiotem prawa autorskiego jest każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiegokolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia (utwór). Natomiast zgodnie z art. 85 powołanej ustawy każde artystyczne wykonanie utworu lub dzieła sztuki ludowej pozostaje pod ochroną niezależnie od jego wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia (ust. 1). Artystycznymi wykonaniami, w rozumieniu ust. 1, są w szczególności: działania aktorów, recytatorów, dyrygentów, instrumentalistów, wokalistów, tancerzy i mimów oraz innych osób w sposób twórczy przyczyniających się do powstania wykonania (ust. 2).

Sporne umowy precyzyjnie określały niematerialny rezultat (dzieło) oraz wyrażały wolę jego stworzenia i odbioru. Wykonanie zaś tego dzieła było możliwe tylko dzięki spełnieniu określonych wymogów przez wykonawcę. Wkład pracy każdego z artystów w efekt końcowy, jakim było przedstawienie, był indywidualny, jednorazowy i niepowtarzalny. Przyjąć należy, że przedmiotem umowy o dzieło może być zarówno samo przedstawienie, rozumiane jako jednostkowe wydarzenie artystyczne, ale też sam udział każdego z artystów w zespole realizującym to przedsięwzięcie. Charakter twórczy ma zatem samo autorskie wykonanie utworu - jego zagranie, zaśpiewanie, czy odegranie.

Z zeznań ubezpieczonych i świadka wprost wynikało, że choć praca nad przedstawieniem ma charakter zespołowy, to jednak przygotowania do wyznaczonej danemu artyście roli (muzyka, śpiewaka, aktora itd.) mają charakter indywidualny. Każdy z artystów nadaje jednocześnie przedstawieniu swój indywidualny rys. Ponadto przedstawienie może się spotkać z lepszym lub gorszym odbiorem w zależności od tego, który artysta w nim wystąpi. Stąd wnioszek, że każde przedstawienie jest inne. Nawet jeśli teatr wystawia kilkakrotnie ten sam tytuł, to w zależności od obsady, ale też formy psycho-fizycznej tego samego artysty danego dnia, za każdym razem będzie to jedyny w swoim rodzaju spektakl. Czynności wykonywane przez ubezpieczonych nie miały charakteru powtarzalnego.

Intencja autora dzieła wpływała zatem na umówiony rezultat, który jednocześnie był obiektywnie osiągalny i pewny, ponieważ władze teatru dokonując wyboru artystów dysponują wiedzą na temat ich umiejętności, doświadczenia, swoistych cech wpływających na sposób wyrazu. Zaś ustalenia dotyczące repertuaru również wynikają z wieloletniej analizy oczekiwań publiczności. Artysta zaś jest zobowiązany wykonać dzieło najlepiej jak potrafi, co w rozpoznawanej sprawie oznacza przygotowywanie się do prób i spektakli. Od każdego z artystów były zatem wymagane szczególne kwalifikacje. (...) realizujących zamówione dzieło należy traktować jako twórców, a nie odtwórców. Realizowali oni bowiem swoją wizję zagrania albo zaśpiewania danej partii utworu.

Oczywistym jest, że czynili to uwzględniając uwagi i zalecenia teatru oraz dyrygenta, nie oznacza to jednak podporządkowania. Określony artysta jest wybierany właśnie ze względu na swoiste cechy, które odpowiadają reżyserskiej wizji, jednak samodzielnie realizuje dzieło, któremu nadaje indywidualny wymiar.

Umowa o dzieło jest umową rezultatu, a rezultatem jest przedstawienie. Wykonujący dzieło musi wykazać się rezultatem, ale środki służące do jego osiągnięcia, podjęte przez artystę nie były przecież narzucane przez zamawiającego.

Od zaprezentowania najwyższej formy uzależniona jest możliwość otrzymywania kolejnych zamówień. Artysta ponosi finansową odpowiedzialność za niewykonanie umowy (płaci karę umowną, chyba że niewykonanie umowy wynika z choroby) oraz uzyskuje wynagrodzenie tylko za przedstawienia i próby, w których faktycznie wziął udział. Oznacza to, że gdyby artysta nie przygotował się i nie zaprezentował formy pozwalającej na udział w przedstawieniu nie otrzymałby wynagrodzenia i nie zrealizowałby przedmiotu umowy.

Rezultat działań ubezpieczonych traktować należy jako dzieło, a podjęte przez nich zobowiązanie jako zobowiązanie osiągnięcia tego rezultatu w zamian za umówione wynagrodzenie. Nie jest to zobowiązanie starannego działania. Wolą stron było wykonanie dzieła, ponieważ to właśnie wynik działania każdego z artystów, a nie podejmowane w celu jego osiągnięcia starania były istotne dla realizacji umowy i otrzymania stosowanego wynagrodzenia. Przyjmujący zamówienie artyści byli rozliczani z całego przedstawienia, a nie z poszczególnych jego elementów. Celem było uzyskanie dzieła o charakterze niematerialnym. Sporne umowy przyniosły konkretny rezultat i tylko ten rezultat, a nie czynności prowadzące do jego osiągnięcia były przedmiotem umowy stron zawartej i ukształtowanej w granicach określonych przez prawo, naturę (właściwość) stosunku prawnego oraz zasady współzycia społecznego (por. wyrok SA w Rzeszowie z dnia 16 lipca 2015 roku wydany w sprawie o sygn. akt III AUa 282/15).

Wskazać w tym miejscu należy również, że essentialia negotii umowy o dzieło nie stanowi możliwość poddania umówionego rezultatu sprawdzianowi na istnienie wad fizycznych, tym bardziej, że w przypadku dzieła niematerialnego, co do istoty wady te zaistnieć nie mogą. W przypadku tak rozumianego dzieła możemy mówić jedynie o takich wadach jak np. odejście od ustalonej konwencji lub zaplanowanej długości przedstawienia (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 2 czerwca 2015 roku, sygn. akt III AUa 754/14).

Zamawiający dzieło był zainteresowany otrzymaniem określonego efektu - realizacją powierzonego działania. Jak określiła to S. M., próba była pewnym skoordynowaniem indywidualności, a zatem na końcowy efekt składała się indywidualna praca każdego z artystów. Wykonanie każdego z nich stanowiło samodzielne dzieło.

Płatnik nie był zainteresowany świadczeniem powtarzających się usług charakteryzujących się elementem długotrwałości. Nie można się zgodzić z pełnomocnikiem organu rentowego, który twierdzi, że skoro umowa była zawierana na sezon artystyczny miała charakter okresowy, a nie terminowy. Obejmowała ona bowiem konkretne zadanie realizowane w danym okresie, wykonywane jednorazowo i rozliczane przez strony.

Podkreślić należy, że umowa o dzieło nie traci swojego charakteru z tego powodu, że przedmiotem zobowiązania jest wystawienie nie jednego, lecz większej ilości przedstawiń. Treść zobowiązania nie ulega bowiem zmianie tylko z powodu zmiany ilościowej (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 marca 1967 roku - I CR 500/66).

W orzecznictwie przyjmuje się, że umowa o dzieło to umowa o określony rezultat pracy i umiejętności ludzkich (art. 627 k.c.), niezbędne jest zatem, aby starania przyjmującego zamówienie doprowadziły w przyszłości do konkretnego, indywidualnie oznaczonego rezultatu, z góry określonego, mającego samoistny byt oraz obiektywnie osiągalnego i pewnego (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 2012 r., II UK 187/11, OSNP 2013 nr 9-10, poz. 115; postanowienie SN z dnia 10 października 2013 roku, II UK 235/13).

Aktualne nadal postaje również stanowisko Sąd Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 13 marca 1967 roku - I CR 500/66, zgodnie z którym umowa, w której strona zobowiązuje się do wykonania określonej produkcji artystycznej za wynagrodzeniem, ma cechy umowy o dzieło, a nie umowy zlecenia. Treścią bowiem zobowiązania wykonawcy nie jest samo podjęcie i wykonywanie określonych czynności, lecz oznaczony w umowie ich wynik w postaci wystawienia widowiska odpowiadającego pewnym z góry ustalonym warunkom.

Charakteru zawartych pomiędzy stronami umów o dzieło nie podważa również fakt, że miejscem ich wykonania była siedziba zamawiającego, tj. siedziba Teatru Wielkiego w Ł.. Umowa o dzieło, jako umowa cywilnoprawna w zakresie miejsca wykonania dzieła może być bowiem kształtowana przez strony dobrowolnie (zgodnie z zasadą swobody kształtowania umów – art. 353¹ Kodeksu cywilnego).

Uznać należy, że organ rentowo nieprawidłowo zinterpretował, że sporne umowy są umowami starannego działania. Wolą stron było bowiem zawarcie umowy o dzieło polegające na stworzeniu niematerialnego rezultatu artystycznego. Zawarta umowa nie była sprzeczna z naturą umowy o dzieło, nie zmierzała do obejścia prawa, nie naruszała zasad współzycia społecznego, wobec czego powinna być odczytana zgodnie z wolą stron, z poszanowaniem zasady swobody umów.

Mając powyższe na względzie Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżone decyzje w ten sposób, że ustalił, iż:

1. W. D. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym to jest emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresie od dnia 4 września 2012 roku do dnia 30 czerwca 2013 roku jako zleceniobiorca u płatnika składek Teatru Wielkiego w Ł.,
2. Z. G. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym to jest emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresie od dnia 21 sierpnia 2012 roku do dnia 30 czerwca 2013 roku jako zleceniobiorca u płatnika składek Teatru Wielkiego w Ł.,
3. K. G. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym to jest emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresie od dnia 21 sierpnia 2012 roku do dnia 31 grudnia 2012 roku jako zleceniobiorca u płatnika składek Teatru Wielkiego w Ł.,
4. S. M. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym to jest emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresie od dnia 27 marca 2013 roku do dnia 30 czerwca 2013 roku jako zleceniobiorca u płatnika składek Teatru Wielkiego w Ł..

Z uwagi na wynik postępowania Sąd o kosztach procesu orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t. j. Dz. U. z 2015 roku, poz. 1804) w brzmieniu obowiązującym do dnia 26 października 2016 roku, mając na względzie, że stosownie do treści § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia

3 października 2016 roku zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2016r., poz. 1667) – do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie rozporządzenia stosuje się przepisy dotychczasowe do czasu zakończenia postępowania w danej instancji. Sąd zasądził zatem od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

I Oddziału w Ł. na rzecz Teatru Wielkiego w Ł. kwotę 1440,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (po 360,00 zł za każdą z 4 połączonych spraw).

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi organu rentowego, wypożyczając akta ZUS.

5 grudnia 2016 roku

M.U.